

СОФІЯ ДНІСТРЯНСЬКА – ПРИЗАБУТА УКРАЇНСЬКА ПІАНІСТКА,
МУЗИЧНИЙ ПЕДАГОГ ТА КРИТИК¹

Софія Дністрянська (1882–1956) після закінчення Віденської академії музики і мистецтв по класу фортепіано відкрила приватні музичні школи у Відні, Празі та Ужгороді. Після Другої світової війни працювала вчителькою у державних музичних школах у Трnavі, Середі (Словаччина) та Вейпртах (Чехія). Часто виступала з власними фортепіанними концертами та концертами своїх учнів, а на музичні теми публікувала статті у періодичній пресі. Збережену частину її архіву автор передав краєзнавчому музею в Ужгороді, де його фахово опрацювали Іван Орос та Ганна Карась. 2001 року її останки було перевезено із Вейпрт в Ужгород та урочисто перепоховано біля чоловіка Станіслава Дністрянського (1870–1935).

Ключові слова: Софія Дністрянська, Станіслав Дністрянський, українська діаспора, фортепіанна музика.

В усіх документах особистого архіву визначної української піаністки, педагога та критика Софії Дністрянської, який я передав у фонди Закарпатського краєзнавчого музею [17] та в інших статтях про неї наведено дату її народження 24 жовтня 1885 року. Цю дату я наводив й у своїх статтях про Софію Дністрянську [10–15]. Вже після їх опублікування в метриці народжених м. Тернополя, яка зберігається в обласному архіві Тернопільської області, мені вдалося з'ясувати, що вона народилася на три роки раніше. Ця дата не викликає сумніву. Залишається відкритим питанням, чому Софія Дністрянська все життя вважала себе на три роки молодшою та чи вона знала справжній рік свого народження. Мені здається, що ні.

Отже, Софія Дністрянська народилася 24 жовтня 1882 року в Тернополі. Її батько Лев Рудницький був директором Тернопільської, пізніше – Львівської гімназії, мати Емілія (дівооче прізвище Таборська) – дочкою священика, вірменського походження. В молодому віці Софія стала круглою сиротою і «виховувалася» братами: Левом Рудницьким (1875–1930; пізніше суддею у Сяноці), Степаном (1877–1937; засновником української наукової географії) та Юрієм (1884–1937; майбутнім письменником, що під псевдонімом Юліан Опільський видав кілька історичних романів). В дійсності вона від дитинства, як єдина жінка в сім'ї, опікувалася братами.

В 1901 році Софія вийшла заміж за професора Львівського університету Станіслава Дністрянського (1870–1935) [1; 14; 19] і Тернопільську гімназію у 1903 році закінчила заочно. Паралельно навчалась у польській консерваторії Галицького музичного товариства Кароля Мікулі (клас фортепіано Еразма Островського). Консерваторію піаністка закінчила з відзначенням у 1908 р. і в тому ж році переселилась у Відень, де її чоловік від 1907 року займав посаду депутата Австрійського парламенту. Там С. Дністрянська у 1908–1909 навчальному році закінчила курси музичних та мистецьких здібностей у проф. Ф. Бізоні і поступила у Віденську академію музики і мистецтв по класу фортепіано Е. Зауера та Є. Лялевича. Інші предмети вона вивчала у Є. Мандичевського, Е. Фукса, К. Прохазки [8, с. 683], а у 1914–1915 рр. – паралельно брала уроки у славного оперного співака Олександра Мишуги. Віденську музичну академію, що у той час мала славу одного з кращих музичних закладів Європи, С. Дністрянська закінчила з відзначенням у 1913 році. В її дипломі наведено, що вона має право викладання музики в середніх і музичних школах та відкрити приватну музичну школу. Вже під час навчання у Львові та Відні С. Дністрянська влаштувала успішні концерти класичної музики, акомпанувала видатним співакам С. Крушельницькій, М. Менцицькому, О. Носалевичу та іншим [13, с. 106].

Дослідниця музичної культури діаспори Ганна Карась так пише про її концертну діяльність: «С. Дністрянська багато виступала в концертах, а згодом – у радіопередачах, вико-

Дністрянська Софія Ульвівна
(24.10.1882 – 09.02.1956)

¹ Стаття написана на основі розповідей племінниці С. Дністрянської Емілії Голубовської (1903–1994), яка з раннього дитинства виховувалася у бездітній сім'ї Дністрянських й утримувала з ними стосунки до їх смерті та на матеріалах архіву Дністрянських що зберігався у її вейпртській квартирі [7; 17].

нуючи поряд із західноєвропейською класикою твори українських композиторів. Проте кілька концертів за її участю відбулися у Львові 1906 р. У збірному концерті вона виконала Третій, c-moll'ний концерт Бетховена для фортепіано з оркестром, а в 1918 р. – концерт b-moll П. Чайковського та Концерт e-moll Зауера для фортепіано з оркестром. Скупий на похвали С. Людкевич, рецензуючи перший з них, вважав, що С. Дністрянська «є мабуть, першою нашою піаністкою в Галичині, що лучить в собі всякі дані першорядної артистки: вроджений інтелект й інтелігенцію, темперамент і повне опанування технічне та зрозуміння інструменту» [8, с. 420].

З 1913 р. починається педагогічна діяльність С. Дністрянської. Спочатку вона була викладачкою Віденської музичної академії, а 1916 року відкрила у Відні власну музичну школу, яка існувала до 1922 року. Її ученицею була і відома піаністка Галина Лагодинська-Залеська (1900–1964) [9]. Учні часто виступали і поза школою, на різних святах та урочистостях [6]. Одночасно піаністка і сама активно залучалася в українське громадське життя, виступаючи з концертами на Шевченківських святах, ювілеях М. Лисенка, М. Шашкевича та інших урочистостях. В українську пресу писала статті на музичні теми, рецензії на концерти тощо.

Після розпаду Австро-Угорщини Софія Дністрянська брала активну участь в роботі жіночих організацій, головним чином, в Українському жіночому союзі, який у березні 1921 р. було прийнято в Інтернаціональну лігу миру і свободи. С. Дністрянська, як делегатка цього союзу, брала участь у кількох його конгресах та пленарних засіданнях. Бездоганно володіючи німецькою, французькою та англійськими мовами (помимо української та інших слов'янських) вона часто виступала з доповідями на міжнародних конгресах, укладала заяви, петиції, активно співпрацювала із Софією Русовою, Оленою Залізняк, Анною Жук та іншими українськими «феміністками» [14, с. 9].

Головною зброєю в боротьбі за світлі ідеали людства для С. Дністрянської була музика. Її численні концерти знаходили прихильні оцінки не лише в українській, але й у німецькій фаховій пресі. Особисті контакти вона утримувала майже з усіма тогочасними українськими музикантами, такими як С. Людкевич, Ф. Колесса, В. Барвінський, О. Нижанківський тощо. Її близьким другом був письменник Василь Стефаник.

Від 1922 р. доля Софії Дністрянської була пов'язана з Прагою, де її чоловік був професором (певний час ректором та деканом) юридичного факультету Українського вільного університету [14, с. 28–42]. С. Дністрянська викладала музику та німецьку мову в Українському високому педагогічному інституті ім. Драгоманова.

Їй належать і численні статті на музичні теми, публіковані в українській та чужій пресі, головним чином, критичні аналізи музичних концертів. На першому Українському науковому з'їзді в Празі (3–6 жовтня 1926) С. Дністрянська виголосила доповідь на тему «Провідні ідеї в історії музики», в якій розглянула впливи індивідуального та колективного світогляду на розвиток музичної творчості [8, с. 714]. На Другому Українському науковому з'їзді в Празі (20–24 березня 1932) зацікавлення учасників викликала доповідь С. Дністрянської «Національні елементи у фортепіанній музиці останніх десятиліть», яку ілюструвала фрагментами композицій Й. Брамса, К. Дебюссі, М. Равеля, Ф. Листа, Е. Гріга, Б. Сметани, Л. Яначка, М. Мусорського, П. Чайковського, М. Лисенка та О. Дашевського – у власному виконанні на фортепіанні. Її доповідь таким чином, перетворилася у могутній концерт, який став неабияким збагаченням програми з'їзду [8, с. 714].

В 30-х роках С. Дністрянська підготувала п'ять фортепіанних програм із творів українських композиторів, які транслювалися на хвилях Чехословацького радіо на всю країну, включаючи Закарпатську Україну [8, с. 864].

Недосягненим ідолом С. Дністрянської був Ференц Ліст, однак вона сама вважала себе представницею Львівської фортепіанної школи [8, с. 406].

У 1931 році С. Дністрянська була співorganizатором «Товариства прихильників української пісні» (Spolek přátel ukrajinské písně), метою якого було відновлення діяльності Української республіканської капели О. Кошиця. У 1932 р. Товариство разом з іншими українськими та чеськими організаціями влаштувало у залі Моцарта у Празі академію на вшанування українського композитора Миколи Лисенка, на якій С. Дністрянська та З. Неєдли виголосили вступні доповіді про славний шлях капели [8, с. 904].

Та душа весь час тягла подружжя Дністрянських до своїх – в Україну. В 1927 р. Софія разом з чоловіком подала документи на виїзд у Харків, де вже працював її старший брат Степан і був щиро захоплений процесом «більшевицької українізації». Свідчать про це 44 його листи

до сестри і швагра (1926–1932), знайдені мною у м. Вейпрти між паперами, призначеними у збірний пункт утильсировини [10]. Нарком освіти УРСР Микола Скрипник обіцяв створити для Дністрянських усі умови, щоб вони на батьківщині могли працювати для українського народу. Та уряд Польщі, підданим якої були вони обоє, на щастя, не дав їм дозволу на виїзд. Чому «на щастя»? А тому, що їх би в Україні напевно спіткала доля Степана Рудницького, якого у 1929 р. було обрано академіком Всеукраїнської академії наук та призначено на посаду директора новозаснованого Інституту географії та картографії у Харкові, у 1933 р. за уявну «контрреволюцію», «саботаж» і «шпигунство» засуджено на п'ять років неволі, а незадовго до відбуття строку покарання у жахливих умовах Соловецької тюрми трійкою НКВС, наново засуджено до «вищої міри покарання» і... розстріляно.

У 1934 році Дністрянські все ж таки вирішили переселитися «до своїх», на цей раз на Закарпатську Україну. Станіслав мріяв зайнятися там адвокатурою та науковою діяльністю, Софія – педагогічною діяльністю. Та 5 травня 1935 р. під час читання доповіді в Ужгороді проф. С. Дністрянський зазнав паралічу серця й невдовзі умер. В його похороні на цвинтарі «Кальварія» брали участь тисячі людей. Труну з його тілом на кладовище проводжав загін пластунів, співав об'єднаний хор Петровського та Аркаса, промови виголосили: Р. Стахура, Ю. Бращайко, Венгринович [14, с. 43]. Софія знов залишилася круглою сиротою. На могилі чоловіка вона поставила пам'ятник з мармуровою плитою: «Др. Станіслав Дністрянський, професор університету 1870–1935», а поряд дала побудувати гробницю для себе [12].

В Ужгороді С. Дністрянська у 1935 р. заснувала приватну фортепіанну школу, упорядковану за зразком фортепіанних шкіл Європи. Навчання у ній було розраховане на дев'ять років і складалося із чотирьох курсів. Кожен курс мав точно встановлену програму, затверджену міністерством Чехословаччини [7; 17]. Школа знаходилася в одній кімнаті її винайманій квартири на вул. Ракоці, будинок 46 (нині Волошина 50) і тішилася значною популярністю. Її учнями були: Роман та Андрій Рихло, Роман Венгринович-Саврук, Любов Устиянович, Микола Долинай, Ліда Дуб та інші. Крім того вона викладала музику в ужгородській Українській жіночій учительській семінарії.

Як найдорожчий скарб вона зберігала архів і бібліотеку свого чоловіка. Дітей у неї не було, то ж книжки та музика були єдиною її розрадою. І в Ужгороді, як колись у Львові, Відні та Празі, вона влаштовувала власні концерти та концерти учнів, активно працювала у «Просвіті», жіночих організаціях, виступала у місцевій пресі тощо.

Внаслідок Віденського арбітражу в листопаді 1938 року вона змушена була покинути Ужгород. Після короткого учителювання в Перечині уряд Карпатської України в Хусті іменував її вчителькою німецької мови та музики державної гімназії у Севлюші (нині Виноградово). По окупації Карпатської України угорцями у березні 1939 року, вона змушена була покинути територію Карпатської України і зі всім своїм рухомим майном переселилася у Прагу.

Тут С. Дністрянська заснувала приватні музичні курси, які у 1943 р. перетворилися у регулярну музичну школу. У ній протягом трьох років понад п'ятдесят дітей здобуло музичну освіту, серед них майбутній диригент хору «Візантійон» О. Дутко, піаністка О. Балицька-Янчук та інші. Крім того, вона викладала музику і німецьку мову в Українській реальній гімназії у Модржанох [12].

Після війни були ліквідовані усі українські школи Чехії, а приватні школи були оголошені поза законом, то ж С. Дністрянська опинилася без праці і яких небудь засобів для існування. У 1946 р. колишні учні покликали її у Словаччину у м. Трнаву, де С. Дністрянська викладала музику та вчила дітей гри на фортепіано у державній музичній школі. Серед друзів-словаків, між якими був і відомий композитор Мікулаш Шнайдер-Трнавський, вона почувала себе і справді щасливою. Після одного з її концертів центральний орган словацьких письменників «Kultúrny život» написав: «Ми не в силі на цьому місці досить виразно підкреслити винятковий рівень концерту проф. Дністрянської. Таку чарівну фортепіанну віртуозність можна чути лише дуже рідко»¹. Певний час вона працювала вчителькою гри на фортепіано в м. Середь у Західній Словаччині.

Та наступив горезвісний 1950-ий рік. Спеціальною постановою комуністичної партії та уряду Чехословаччини, головним завданням всіх типів шкіл було оголошено виховування

¹ Вирізки з газети в архіві С. Дністрянської у краєзнавчому музеї в Ужгороді. Переклад автора.

молоді в дусі марксизму-ленінізму і пролетарського інтернаціоналізму. У зв'язку з тим, педагогічні колективи повинні були «очиститися» від «буржуазних елементів». Таким чином, десятки тисяч висококваліфікованих педагогів було переведено «до виробництва», здебільшого до некваліфікованих робітничих професій. Між приреченими була і Софія Дністрянська. У 1952 р. її звільнили з роботи і вона знов опинилася без будь-яких засобів існування. В «кадровій характеристиці» їй закидали «буржуазне походження», «відірваність від робочого класу», «використовування трудящих шляхом приватних шкіл», «активну працю в українських буржуазно-націоналістичних установах та організаціях», ніби вона «дітей вчила буржуазній музиці, нехтуючи творами сучасних радянських композиторів», не влаштувала «жоден концерт на пошану Сталіна, Готвальда, Широкого» тощо [13]. Становище С. Дністрянської було безвихідним: до фізичної праці вона і справді не була призвичаєна і не могла зжитися з думкою, що пальцями, які на роялі вміли створювати фантастичні мелодії, вона змушена буде загвинчувати гайки десь на заводі, поратися в землі чи, у кращому разі, доїти корови у колгоспі. На пенсію, згідно з новими законодавством, вона не мала право, бо не було в неї «відроблених років». Вся її трудова діяльність до 1945 р. анулювалася з-за браку відповідних довідок, визнали їй лише післявоєнні роки, відпрацьовані у Трнаві і Середі. Давати учням приватні уроки гри на фортепіано їй суворо заборонили.

Митарства, що їх у той час довелося зазнати Софії Дністрянській, важко описати. Психічно вона їх не витримала і опинилася у психіатричній лікарні у м. Середь (Західна Словаччина). Єдиною ріднею у Чехословаччині була її племінниця Емілія Рудницька-Охримович-Голубовська, доля якої не була анітрохи кращою. Колишня учениця художньої школи Олекси Новаківського та вихователька його дітей, довгорічна ілюстраторка львівського жіночого журналу «Нова хата», вона двічі повдовіла і після війни з двома малими дітьми опинилася у західночеському містечку Вейпрти, де працює у текстильній фабриці заробляла на хліб насущий (до 72 року життя). Довідавшись про трагічну долю своєї тітки, вона перевезла її до себе у Вейпрти.

В новому середовищі С. Дністрянська вилікувалася і ще два роки викладала гру на фортепіано у тамтешній музичній школі. У Вейпрти було перевезено й бібліотеку, архів та меблі Дністрянських – єдині речі, що зв'язували Софію з минулим, головним чином, з пам'яттю коханого чоловіка [14]. У вейпртській музичній школі вона знайшла новий колектив людей, закоханих у музику. Йі учням, і колегам, вона повними пригорщами роздавала свої теоретичні знання і багаторічний практичний досвід. Та пережиті муки давали про себе знати. 9 лютого 1956 року вона померла від паралічу мозку на 74-ому році життя.

А що сталося з її сімейним архівом та меблями, що їх вона з явним пієтизмом возила із Тернополя у Львів, із Львова у Відень, із Відня у Прагу, із Праги в Ужгород, із Ужгорода у Перечин, із Перечина у Виноградово та Хуст, із Хуста знов у Прагу, із Праги у Трануву а із Трануви у Вейпрти?

Книги, що знаходилися у двох великих шафах вейпртської музичної школи (між ними майже повні комплекти «Літературно-наукового вісника», «Записок НТШ» та цінну українську та німецьку фахову та художню літературу) шкільний педель повозив у збірний пункт утильсировини, бо шафи треба було звільнити, а в школі ніхто не володів не те що українською, але й німецькою мовами. Решту архіву, головним чином, архів Станіслава Дністрянського, що нараховував десятки тисяч сторінок рукописів його наукових праць племінниця Емілія старанно переховувала у підвальному приміщенні своєї вейпртської хати. При несподіваному залитті цього приміщення водою від прорваного трубопроводу частина матеріалів була знищена. Решту матеріалів пані Емілія передала у моє розпорядження. Серед рукописів були й 92 листи С. Дністрянського до дружини (1903–1928) та 26 її зворотних листів і листівок (1929–1930). «Ви ще молодий, може Вам вдасться зберегти ці речі для історії», – казала вона.

Я написав про Станіслава Дністрянського обширну наукову працю, в якій розповів і про долю його дружини Софії, долучив до неї бібліографію друківаних праць С. Дністрянського (147 позицій), репродукції архівних документів, фотографії та список рукописів С. Дністрянського, що знаходяться у моєму розпорядженні (55 позицій загальною кількістю 5553 сторінки).

В лютому 1984 року свою працю я вислав на адресу Інституту держави і права АН УРСР у Києві з проханням опублікувати хоча би скорочену версію присланих матеріалів на сторінках своїх видань, щоб наукова громадськість України знала про існування несправедливо

забутого юриста, автора проекту Конституції Західноукраїнської народної республіки [19] та академіка Всеукраїнської академії наук. Відповіді я не одержав¹.

22 травня 1989 року я вислав статтю про Софію Дністрянську в редакцію журналу організації українок Канади «Жіночий світ». В ній я розповів не лише про життя і творчість української піаністки, але й про жалюгідний стан її могили на цвинтарі м. Вейпрти у Західній Чехії, про яку дбала її племінниця Емілія Голубовська. Та коли вона на старість переселилася до дочки в Карлові Вари, могила залишилася без догляду. Хтось невідомий украв з неї мармуровий пам'ятник та лиштви. Довідавшись про це, я написав протестного листа управі вейпртського цвинтаря. Мені письмово обіцяли привести могилу в первісний вигляд та так і не виконали обіцянку. Про все це я розповів у згадуваній газеті «Жіночий світ» [13].

На підставі цих інформацій учні її музичних шкіл в Ужгороді та Празі, розсіяні по світі, з ініціативи лікаря Андрія Рихла та його брата Романа Рихла (музиканта Словацького національного театру в Братиславі) зібрали кошти для її перепоховання на цвинтарі в Ужгороді поряд з чоловіком. Мене поросили зайнятися цієї справою, з чим я охоче погодився. Подолавши немалі бюрократичні перешкоди я з дозволу єдиної родички-спадкоємниці Софії Дністрянської – Ірини Ослікової з Карлових Варів в березні 2001 року подбав про ексгумацію й особисто перевіз в Ужгород тлінні останки С. Дністрянської в закупореній цинковій труні, покладеній в дерев'яну труну [20, с. 5].

Перепоховання 29 березня 2001 року було і справді урочистим і багатолюдним. Урочистість перепоховання була примножена фактом, що воно відбувалося у сторіччя шлюбу Станіслава і Софії у Львові 1901 року. Отже після сто років українська земля з'єднала їхні долі. Крім мене над могилою виступали: голова Ужгородської міської ради Степан Самбер та голова Закарпатської «Просвіти» Павло Федака (зачитав листи Андрія та Романа Рахлів). Священики Греко-католицької церкви оо. Йосиф Штилиха та Юрій Федака відслужили Панахиду, а хор «Кантус» заспівав «Отче наш» та «Вічная пам'ять» [18]. Квітами й вінками від різних організацій та приватних осіб свіжа могила Софії Дністрянської була буквально завалена. Перепоховання було широко відзначене у закарпатській пресі, по радіо та телебаченні [2; 18; 20]. На перепохованні не бракували й заяв, що у найближчому часі на могилі С. Дністрянської буде встановлено достойний пам'ятник.

17 квітня 2007 року я весь архів Софії Дністрянської (понад 200 експонатів), знайдений мною 1976 року у Вейпртах, подарував Закарпатському краєзнавчому музеєві [21]. Архів охоплював особисті документи Софії Дністрянської (паспорт, свідоцтва про освіту, працевлаштування), конспекти її лекцій, рукописи власних праць, ноти, афіші концертів (власних та її учнів), листування з чоловіком, вирізки з газет, шлюбний перстень, кухонний посуд, дерев'яну канапу тощо. З музейного боку архів Софії Дністрянської описав фаховий працівник музею Іван Орос [16; 17], його музичну частину – проф. Ганна Карась [7]. У своїй докторській дисертації «Музична культура української діаспори» [8] вона увела ім'я Софії Дністрянської в загальноукраїнський контекст.

Та коли я після десятих років від перепоховання відвідав могили Станіслава й Софії Дністрянських на ужгородському кладовищі, знайшов їх у жалюгідному стані. Вони були зарослі травою, а могила Софії зрівняна з землею, навіть без дерев'яного хреста з її іменем.

У лютому 2015 року я в Закарпатському художньому інституті ім. Ерделі в Ужгороді читав спецкурс «Закарпатська Україна очима не закарпатців». Одну із лекцій я присвятив Станіславу й Софії Дністрянських і в рамках семінару вивів студентів та викладачів на їх могили, аби заохотити майбутніх художників до побудови достойного пам'ятника на запущеній могилі Софії Дністрянської. На наше велике й приємне здивування ми побачили, що її могила вже гарно упорядкована. Виявилось, що шефство над обома могилами у 2014 році взяв Карпатський університет ім. А. Волошина (ректор Володимир Бедь), який щороку влаштовує т. зв. «Читання Станіслава Дністрянського» [5]. Велика подяка Вам, пане ректоре!

¹ Лише через сім років мою працю було опубліковано в Києві, спочатку у скороченні на сторінках «Вісника АН УРСР» (1991, № 6, С. 86–96), а згодом й окремою книжкою [14]. У книжці до списку матеріалів, що знаходяться у моєму приватному архіві долучено перелік матеріалів С. Дністрянського, що знаходяться в інших архівах України, укладений відповідальним редактором видання Кирилом Вислобовим [14, с. 84-93].

Закордонний паспорт Софії Дністрянської

Могила Софії Дністрянської на
ужгородському кладовищі «Кальварія»

Викладачі та студенти на могилі Софії та Станіслава Дністрянських.
Лютий 2015 р.

Автори фото Магда та Микола Мушинка

1. Андрусак Т. Академік Станіслав Дністрянський і його роль у створенні та розвитку Українського вільного університету / Т. Андрусак // Науковий збірник УВУ. – Т. 17. – Мюнхен ; Львів, 1995.
2. Баглій П. Повернення Софії Дністрянської / П. Баглій // Шлях перемоги. – Мюнхен, 2001. – 26 квітня.
3. Барвінський В. Концерт Софії Дністрянської / В. Барвінський // Шляхи. – Кн. 1–6. – Львів, 1918. – С. 137–141.
4. Бойчук О. З роду Рудницька, за чоловіком – Дністрянська / Бойчук О., Мельничук Б. // Тернопіль, '96. Регіональний річник. – Тернопіль, 1997. – С. 120–123.
5. Гаврош О. Академік Микола Мушинка провів екскурсію Ужгородом [Електронний ресурс] / О. Гаврош. – Режим доступу : <http://zahovolok.com.ua/akademik>.
6. Гадзинський В. Концерт музичної школи Софії Дністрянської у Відні / В. Гадзинський // Українське слово. – Львів, 9 червня 1917.
7. Карась Г. Важливе джерело для пізнання української музичної культури [Архів Софії Дністрянської у Закарпатському краєзнавчому музеї в Ужгороді] / Ганна Карась // Етнос та культура. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 102–110.
8. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі : [монографія] / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.
9. Лагодинська-Залеська Г. Мій спогад про Софію Дністрянську / Г. Лагодинська-Залеська // Овид. – Чикаго, 1957. – Ч. 4 (81). – С. 15–18.
10. Мушинка М. Листи Степана Рудницького до Софії та Станіслава Дністрянських (1926–1932) / Микола Мушинка. – Едмонтон (Канада), 1991. – 110 с.
11. Мушинка М. Новознайдени листи Станіслава Людкевича до Софії Дністрянської / М. Мушинка // Наше слово. – Варшава, 1983. – № 7. – С. 3.
12. Мушинка М. Софія Дністрянська (1885–1956) / М. Мушинка // Український календар. – Варшава, 1985. – С. 105–107.
13. Мушинка М. Наймолодша з родини Лева Рудницького. Неювілейна стаття про активну діячку українського жіночого руху Софію Дністрянську / М. Мушинка // Жіночий світ. – Вінніпег, (Канада), 1989. – № 9. – С. 8–11.
14. Мушинка М. Академік Станіслав Дністрянський (1870–1935) / М. Мушинка. – Київ, 1992. – 94 с.
15. Мушинка М. На пошанування пам'яті / М. Мушинка // Християнський голос. – Мюнхен, 1995. – № 51–52. – С. 4. – [Про Станіслава та Софію Дністрянських].
16. Орос І. Спадщина Софії Дністрянської в Ужгороді / І. Орос // Трибуна, 19 травня 2009. – С. 5.
17. Орос І. Спадщина Софії Дністрянської у Закарпатському краєзнавчому музеї (до 125-річчя з дня народження) / І. Орос // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. Вип. XI. – Ужгород, 2011. – С. 115–125.
18. Подоляк Л. Повернення Софії Дністрянської / Л. Подоляк // Старий замок. – Мукачево, 29 березня 2001. – С. 14.
19. Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст / П. Стецюк. – Львів, 1999.
20. Федака П. Софія Дністрянська повернулася у рідну землю / П. Федака // Ужгород. – 2001. – 24 березня – № 11. – С. 5.
21. Шуркала Я. Спадщину українських вчених передано з Пряшева в Ужгород / Я. Шуркала // Трибуна. – 2007. – 26 травня. – С. 1, 13.
22. Юричка І. Вшанування визначних постатей України / І. Юричка // Календар «Просвіти» на 2008 рік. – Ужгород, 2008. – С. 42.

София Днистрянская (1882–1956) после окончания Венской академии музыки и искусств по классу фортепиано, открыла частные музыкальные школы в Вене, Праге и Ужгороде. После Второй мировой войны работала учительницей в государственных музыкальных школах гг. Трнава, Середь (Словакия) и Вейпрты (Чехия). Часто выступала на сценах с собственными фортепианными концертами и концертами своих учеников, а на музыкальные темы публиковала статьи в периодической печати. Сохранившуюся часть ее архива автор передал краеведческому музею в Ужгороде, где ее профессионально обработали Иван Орос и Ганна Карась. В 2001 году ее останки были перевезены из г. Вейпрты в г. Ужгород и захоронены рядом с супругом Станиславом Днистрянским (1870–1935).

Ключевые слова: *София Днистрянская, Станислав Днистрянский, украинская диаспора, фортепианная музыка.*

Sofia Dniestryanska (1882–1956), after graduating from the Viennese academy of music and arts in piano, opened private musical schools in Vienna, Prague and Uzhhorod. After Second World War worked as a teacher in state musical schools in Trnava, Sereda (Slovakia) and Vejprty (Czech Republic).

She often gave her own piano concerts and concerts of her students, and published the articles in print periodicals. The author handed the stored part of her archives to the regional museum in Uzhhorod, where it was professionally worked out by Ivan Oros and Hanna Karas. In 2001 her remains were transported from Vejprty to Uzhhorod and solemnly reburied near her husband Stanislav Dniestryanskiy (1870–1935).

Keywords: *Sofia Dniestryanska, Stanislav Dniestryanskiy, Ukrainian diaspora, piano music.*